
โครงการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมไม้สัก และพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎร บริเวณป่าลุ่มน้ำของ-ลุ่มน้ำปาย อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ

จังหวัดแม่ฮ่องสอน

พระราชดำริ

6-034 : อนุรักษ์พันธุกรรมไม้สัก

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงรับโครงการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมไม้สักและพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรบริเวณป่าลุ่มน้ำของ-ลุ่มน้ำปาย ไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2553 และพระราชทานนามป่าสักดังกล่าวว่า “ป่าสักนวมินทร์ราชินี” เพื่ออนุรักษ์แหล่งป่าสักพื้นที่ 497.2 ตารางกิโลเมตร ในเขตพื้นที่รักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย 344 ตารางกิโลเมตร และในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ปายฝั่งขวาตอนล่าง 2.2 ตารางกิโลเมตร และป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ปายฝั่งซ้ายตอนล่าง 151 ตารางกิโลเมตร ไม่ให้ถูกบุกรุกทำลาย กำหนดพื้นที่ป่าสักธรรมชาติ เนื้อที่ 60,000 ไร่ ให้เป็นเขตอนุรักษ์ที่ต้องดูแลเป็นพิเศษ อีกทั้งเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน เสริมสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นแหล่งศึกษาวิจัยด้านพันธุกรรมไม้สัก

อีกทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรบริเวณป่าลุ่มน้ำของ-ลุ่มน้ำปาย จำนวน 4 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านห้วยชลอบ บ้านนาอ่อน บ้านมะโนรา และบ้านห้วยปมผาก ให้มีคุณภาพชีวิตและความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้น เสริมสร้างจิตสำนึกแก่ชุมชนให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดความรัก ความหวงแหนทรัพยากรป่าไม้และเรียนรู้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรให้อยู่ดีกินดี พึ่งพาตนเองได้ และเป็นกำลังหลักที่มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและปกป้องป่าแห่งนี้ไว้อย่างยั่งยืน ตลอดจนเป็นพื้นที่อนุรักษ์พันธุกรรมไม้สักในถิ่นกำเนิดและนอกถิ่นกำเนิด รวมถึงเป็นศูนย์ศึกษาวิจัยไม้สักที่ครบวงจรของประเทศไทยและในระดับสากลต่อไป

ความเป็นมาของโครงการ

ในปี พ.ศ. 2549 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช สำรวจพบป่าผสมผลัดใบที่มีไม้สัก ธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์มาก ขึ้นกระจายอยู่เป็นบริเวณกว้าง มีพื้นที่ต่อเนื่องกันกว่า 60,000 ไร่ ในพื้นที่เขต รักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย อำเภอเมือง และอำเภอบางมะพร้าว จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นป่าที่ฟื้นตัวจากการ ทำสัมปทานทำไม้ในอดีต จนกระทั่งมีการประกาศจัดตั้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย ในปี พ.ศ. 2515 ด้วย สภาพภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสลับซับซ้อน เส้นทางคมนาคมเข้าถึงลำบาก ประกอบกับสภาพแวดล้อมที่ เหมาะสมทั้งภูมิประเทศ ดิน และอากาศ จึงทำให้ป่าไม้สักแห่งนี้มีการฟื้นตัวของไม้สักรุ่นต่อมาจนกลับมาเป็น ป่าที่สมบูรณ์ได้อย่างรวดเร็ว

จากข้อมูลการสำรวจเบื้องต้นพบว่าป่าแห่งนี้มีไม้สักขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น และส่วนใหญ่มีทรงต้นที่ สวยงาม ค่าชี้วัดในเชิงปริมาณโดยรวมเมื่อเทียบกับป่าไม้สักแหล่งอื่นๆ ของประเทศไทยถือว่า “ป่าสักผืนนี้มีความสมบูรณ์มากที่สุดของประเทศไทย” นอกจากนี้ยังพบว่าไม้สักในที่แห่งนี้สามารถขึ้นได้ที่ระดับความสูงถึง 1,300 เมตร จากที่เคยมีการบันทึกไว้ไม่เกินที่ระดับความสูง 750 เมตร

ทั้งนี้พื้นที่ป่าที่เป็นแหล่งพันธุกรรมไม้สัก เป็นพื้นที่ที่สำรวจพบป่าสักธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ แต่ก็มี ชุมชน (เผ่าลีซอ) อาศัยอยู่ใกล้เคียงและโดยรอบพื้นที่ป่าสักที่สมบูรณ์ และพบปัญหาบุกรุกพื้นที่ป่า เพื่อขยาย พื้นที่ทำการเกษตร ลักลอบตัดไม้สัก/ล่าสัตว์ ปัญหายาเสพติด/ความมั่นคง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และ พันธุ์พืช เล็งเห็นถึงความสำคัญของพื้นที่ป่าที่เป็นแหล่งพันธุกรรมไม้สักตามธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์และ พันธุ์พืชป่าอีกมากมาย ซึ่งอาศัยอยู่ในระบบนิเวศอันหลากหลาย จึงได้มีหนังสือนำเสนอเรียนราชเลขาธิการใน

พระองค์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ขอพระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ดังกล่าว

ต่อมาสำนักพระราชเลขานุการ มีหนังสือลงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2553 แจ้งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชว่า ได้นำความกราบบังคมทูล สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถแล้ว พระองค์ทรงรับโครงการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมไม้สักและพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรบริเวณป่าลุ่มน้ำของ-ลุ่มน้ำปาย ไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพระราชทานนามป่าสักดังกล่าวว่า “ป่าสักนวมินทร์ราชินี”

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรให้ดีขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนให้เกิดจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าแก่ชุมชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน
2. เพื่อป้องกันรักษาพื้นที่ป่าสักให้คงความสมบูรณ์ รวมทั้งให้เป็นแหล่งศึกษาวิจัยไม้สักที่สำคัญของประเทศไทย และอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ที่เสื่อมโทรม
3. เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์ตลอดไป

ที่ตั้งพื้นที่โครงการ

โครงการฯ ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย ในท้องที่ตำบลห้วยผา อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า และตำบลทุ่งยาว อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ปายฝั่งขวาและในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ปายฝั่งซ้ายตอนล่าง มีการแบ่งเขตพื้นที่เพื่อดำเนินงานโครงการจำนวน ๔ เขต ได้แก่

๑. เขตคุ้มครองและศึกษาวิจัยหรือพื้นที่ป่าอนุรักษ์มีเนื้อที่ ๑๖๕,๘๖๐ ไร่
๒. เขตกันชนและฟื้นฟูสภาพป่ามีเนื้อที่ ๓๓,๓๔๐ ไร่
๓. เขตพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือเขตชุมชนและพื้นที่ใช้ประโยชน์ที่ดินมีเนื้อที่ ๑๕,๘๐๐ ไร่
๔. เขตป่าสงวนแห่งชาติ (กรมป่าไม้) พื้นที่ ๙๕,๓๒๕ ไร่

